

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

METHODS OF MONITORING QUALITY OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE QUALIFIED EMPLOYEES IN PROFESSIONAL AND TECHNICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

У статті відображено авторське бачення моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Акцентовується увага на тому, що моніторинг є системним явищем, в якому органічно поєднуються цілеспрямовано взаємодіючі керуюча та керована підсистеми. Він являє собою спеціально організований, ретельно спланований, керований процес. Описано методику проведення даного виду моніторингу в професійно-технічних навчальних закладах, яка реалізується через комплекс відповідних моніторингових заходів. Представлено розгорнуту програму моніторингових заходів, призначених для викладачів та учнів. Висвітлено роль обласних навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти в проведенні моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Ключові слова: моніторинг, якість, професійна підготовка, методика, моніторингові заходи, професійно-технічний навчальний заклад.

В статье отображено авторское видение мониторинга качества профессиональной подготовки будущих квалифицированных рабочих. Акцентируется внимание на том, что мониторинг является системой, в которой органично сочетаются целенаправленно взаимодействующие управляющая и управляемая подсистемы. Он представляет собой специально организованный, тщательно спланированный, управляемый процесс. Описана методика проведения дан-

ного вида мониторинга в профессионально-технических учебных заведениях, которая реализуется через комплекс соответствующих мониторинговых мероприятий. Представлена развернутая программа мониторинговых мероприятий, предназначенных для преподавателей и учеников. Освещена роль областных учебно-методических центров профессионально-технического образования в проведении мониторинга качества профессиональной подготовки будущих квалифицированных рабочих.

Ключевые слова: мониторинг, качество, профессиональная подготовка, методика, мониторинговые мероприятия, профессионально-техническое учебное заведение.

The article reflects the author's vision of monitoring the quality of the training of future skilled workers. The emphasis is placed on the fact that monitoring is a systemic phenomenon in which the purposefully interacting controlling and controllable subsystems are organically interconnected. It represents a specially organized, carefully planned, managed process. The method of conducting this type of monitoring in vocational schools, which is implemented through a set of appropriate monitoring measures, is described. A detailed program of monitoring activities for teachers and students is presented. The role of regional educational and methodical centers of vocational education in monitoring qualitative training of future skilled workers is highlighted.

Key words: monitoring, quality, professional training, method, monitoring measures, vocational and technical educational institution.

УДК 377.111.3

Гириловська І.В.,
канд. пед. наук, докторант
Інституту професійно-технічної освіти
Національної академії педагогічних
наук України

Постановка проблеми у загальному вигляді.

В умовах неперервного оновлення виробничої техніки, технологій, спрямованості на євроінтеграцію зростають вимоги до професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, їх конкурентоспроможності, здатності успішно вирішувати професійні завдання. Тому особливої уваги набуває проблема якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ), розв'язання якої неможливе без здійснення відповідних моніторингових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує підвищену увагу вітчизняних та зарубіжних науковців до різних аспектів моніторингу якості освіти. Зокрема, це дослідження І. Анненкової, С. Баля, В. Беспалько, І. Булаха, Н. Буркіної, Г. Дмитренко, Г. Єльнікової, В. Красовської, Т. Лукіної, О. Ляшенко, А. Майорова, І. Макаренко, М. Мруги, Л. Петренко, Д. Полевого, Л. Пуховської, З. Рябо-

вої, О. Савченко, В. Свістун та ін. Однак у наукових розробках методика проведення моніторингу якості професійної підготовки учнів у ПТНЗ не знайшла свого відображення.

Мета статті – представити авторську методику проведення моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. У ході нашого дослідження [2] ми дійшли висновку, що під моніторингом якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників слід розуміти комплекс заходів, спрямованих на отримання достовірної інформації про поточний стан професійної підготовки випускників ПТНЗ із метою подальшого його аналізу та внесення необхідних змін для вдосконалення навчально-виховного процесу. Даний вид моніторингу є системним явищем, що органічно поєднує цілеспрямовано взаємодіючі керуючу та керовану підсистеми. Тому його проведення пови-

нно охоплювати не лише управлінський, але й особистісно-учнівський рівень. На першому рівні, для управлінців, моніторинг виступатиме інформаційною основою для вироблення стратегії освітньої діяльності ПТНЗ, спрямованої на підвищення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. На другому рівні, для учнів, моніторинг розглядатиметься як частина навчального процесу, під час якого вони продовжуватимуть розвивати свої професійні якості та закріплювати набуті знання і вміння. Таким чином, у нашому дослідженні моніторингові заходи передбачені як для викладацького складу ПТНЗ, так і для учнівського. Заходи об'єднані в п'ять груп і відповідають своїм змістом особливостям кожного етапу моніторингу: інформаційно-настановчому, навчально-підготовчому, моніторингово-оцінювальному, аналітико-діагностичному, прогностично-управлінському.

Моніторинг завжди повинен бути планомірним та систематизованим. Тому його проведення забезпечується певною методикою. В. Ягупов вважає, що методика вирішує тактичні питання, розробляє відповідні алгоритми діяльності в конкретних умовах, містить опис сукупності методів, прийомів, засобів [5]. А. Палій розуміє під методикою послідовність перетворювальних дій, операцій, впливів, спрямованих на вирішення поставлених завдань [4]. І. Анненкова вважає в методиці органічне поєднання принципів, змісту, методів, засобів, алгоритму дій, що уможлиблює поетапне досягнення гарантованого результату [1]. Враховуючи зазначене, можна сказати, що методика моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників повинна давати відповідь на питання: як, яким способом організувати моніторингове дослідження у ПТНЗ, щоб досягнути бажаних результатів? Тому авторська методика проведення даного виду моніторингу передбачає реалізацію такої послідовності дій у навчальному закладі:

I. Організація моніторингу в ПТНЗ.

1.1. Розробка положення про моніторинг якості професійної підготовки учнів у ПТНЗ.

Положення встановлює загальні засади здійснення моніторингу якості професійної підготовки учнів у ПТНЗ, терміни проведення моніторингових заходів, відповідальних осіб, їх обов'язки. У нашому дослідженні ми пропонуємо створити в навчальному закладі Моніторингову раду ПТНЗ, яка керує роботою трьох комісій: координаційної, консультативної та експертної. Кожна комісія відповідає за успішне здійснення певного етапу моніторингу. А саме: координаційна – за інформаційно-настановчий етап, метою якого є загальна теоретична підготовка усіх майбутніх учасників моніторингу в ПТНЗ, проведення інструктажів, мотивування реципієнтів до активної участі в моніторинговому процесі; консультативна – за навчально-оцінювальний етап, який присвячений цілеспрямованій підготовці випускників до моніто-

рингового оцінювання; експертна – за моніторингово-оцінювальний етап, на якому здійснюється перевірка професійних знань, умінь та якостей учнів на основі тестових завдань, а також відповідає за аналітико-діагностичний, під час якого здійснюється обробка, інтерпретація та оприлюднення моніторингових результатів. Моніторингова рада ПТНЗ реалізовує прогностично-управлінський етап, що присвячений складанню звіту та виробленню пропозицій щодо змін, які необхідно запровадити в навчально-виховний процес із метою підвищення рівня професійної підготовки випускників навчального закладу. Враховуючи, що однією з організаційно-педагогічних умов проведення моніторингу в ПТНЗ, визначених нами [3], є співпраці навчального закладу з обласним Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти (НМЦ ПТО), то науково-методичний супровід йому надає Регіональна моніторингова рада ПТНЗ. Зокрема, вона є відповідальною за підготовку незалежних тестових завдань для моніторингового оцінювання, створення умовного еталону якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за відповідними професіями в галузевому розрізі, теоретичну підготовку керівного складу ПТНЗ до використання інноваційних методів управління навчальним закладом, подальший розвиток інформаційно-аналітичної компетентності керівників ПТНЗ.

1.2 Розробка програми моніторингових заходів (табл. 1).

II. Підготовка до моніторингового оцінювання.

2.1. Реалізація моніторингових заходів відповідно до першого етапу програми.

2.2. Реалізація моніторингових заходів відповідно до другого етапу програми.

III. Здійснення моніторингового оцінювання та отримання результатів.

3.1. Реалізація моніторингових заходів відповідно до третього етапу програми.

3.2. Реалізація моніторингових заходів відповідно до четвертого етапу програми.

IV. Формування пропозицій.

4.1. Участь керівного складу ПТНЗ у заходах, організованих НМЦ ПТО:

1) інформаційні збори керівників ПТНЗ із метою ознайомлення з умовним еталоном якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у галузевому розрізі в регіоні;

2) семінари для керівного персоналу ПТНЗ із метою вивчення сучасних методів управління діяльністю навчального закладу, технології бенчмаркінгу («Сучасні методи управління діяльністю ПТНЗ»; «Бенчмаркінговий підхід в управлінні») та подальшого розвитку інформаційно-аналітичної компетентності («Дослідницький підхід до управління ПТНЗ»).

4.2. Реалізація моніторингових заходів відповідно до п'ятого етапу програми.

**Програма заходів для проведення моніторингу якості професійної підготовки
майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ**

Етапи	Заходи	Мета заходів
Інформаційно-настановчий	а) Настановчі збори для викладачів ПТНЗ.	Ознайомити викладацький склад ПТНЗ з положенням про моніторинг якості професійної підготовки учнів у навчальному закладі, програмою моніторингових заходів; вирішити організаційні питання.
	б) Настановчі збори для учнів (майбутніх учасників моніторингового оцінювання).	Роз'яснити майбутнім реципієнтам суть моніторингу якості професійної підготовки, ознайомити з переліком моніторингових заходів, що стосуються учнів.
	в) Лекторій для викладачів ПТНЗ.	Оновити та поглибити теоретичні знання представників організаційно-управлінської ланки щодо технології проведення даного виду моніторингу.
	г) Мотиваційні заходи для учнів. <i>Рекомендовані:</i> – зустрічі з роботодавцями, які представляють випускникам інформацію щодо сучасних вимог до кваліфікованих робітників; – тематичні виступи («Я і моя професія», «Моя професія у сучасному світі»); – тематичні диспути («Я – майбутній фахівець», «Молодь і ринок праці»); – лекторій для учнів («Перший крок до професіоналізму». «Я – учасник моніторингу»).	Сформулювати в учнів потребу у професійній самоідентифікації, позитивне ставлення до моніторингового процесу, сприяти виникненню внутрішньої мотивації щодо активної участі в моніторинговому оцінюванні.
Навчально-підготовчий	а) Конкурсні заходи для учнів. <i>Рекомендовані:</i> – виставка учнівських професійних портфоліо; – проведення випускниками майстер-класів з певних видів робіт відповідної професії для першокурсників; – створення збірки листів-настанов випускників до майбутніх вступників у ПТНЗ (з розкриттям у них сутті та особливостей обраної професії).	Подальший розвиток загальних професійно важливих якостей майбутнього кваліфікованого робітника (професійної самостійності, професійного співробітництва, професійної комунікативності, професійної рефлексії).
	б) Проведення керованої професійно-орієнтованої самопідготовки випускників до моніторингового оцінювання, що передбачає: – забезпечення учнів тренувальними комплексними завданнями; – стимулювання учнів до виконання тренувальних комплексних завдань; – проведення для учнів консультацій; – проведення для учнів циклу міні-бесід на тему особистої старанності та відповідальності за результати моніторингового оцінювання.	Систематизація та закріплення набутих учнями професійних знань та вмінь.
Моніторингово-оцінювальний	а) Проведення тестового оцінювання рівня професійних знань учнів та їх готовності до виконання професійної діяльності.	Визначити рівень набутих учнями професійних знань та вмінь.
	б) Проведення тестового оцінювання рівня сформованості загальних професійно важливих якостей майбутнього кваліфікованого робітника.	Визначити рівень сформованих в учнів загальних професійно важливих якостей майбутнього кваліфікованого робітника.
Аналітико-діагностичний	а) Обробка й узагальнення результатів моніторингового оцінювання.	Встановити індивідуальні показники рівня професійної підготовки для кожного реципієнта та визначити інтегрований показник рівня професійної підготовки випускників ПТНЗ за окресленою професією.
	б) Оголошення рейтингу професійної підготовки випускників ПТНЗ.	Оприлюднити результати моніторингового оцінювання.
	в) Подання результатів моніторингового оцінювання до Регіональної моніторингової ради ПТНЗ.	Передати в НМЦ ПТО інтегральні показники професійної підготовки випускників за відповідною професією для створення умовного еталону якості.
Прогностично-управлінський	а) Співпраця з НМЦ ПТО.	Отримувати інформаційну та консультативну підтримку від Регіональної моніторингової ради ПТНЗ.
	б) Розробка проекту впровадження у діяльність навчального закладу адаптованого досвіду ПТНЗ-лідера на основі бенчмаркінгу.	Покращити якість професійної підготовки учнів ПТНЗ.

Перевірка авторської методики була здійснена на базі ПТНЗ у Вінницькій області за трьома основними критеріями: мотивованість; результативність та функціональність.

Висновки. Експериментальна перевірка підтвердила дієвість авторської методики проведення моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах. Перспектива подальшого дослідження полягає в уточненні змісту науково-методичного супроводу Регіональної моніторингової ради ПТНЗ.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Анненкова І.П. Теорія і методика моніторингу якості професійної діяльності науково-педагогіч-

них працівників вищих навчальних закладів [Текст]: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.06; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Старобільськ, 2016. 43 с.

2. Гириловська І.В. Моніторинг якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників як педагогічна проблема. Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. № 4(159). Квітень 2018. С. 21–25.

3. Гириловська І.В. Організаційно-педагогічні умови проведення моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. № 6(161). Червень 2018. С. 80–84.

4. Палій А.А. Диференціальна психологія: навч. посібник. К.: Академвидав, 2010. 429 с.

5. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.